

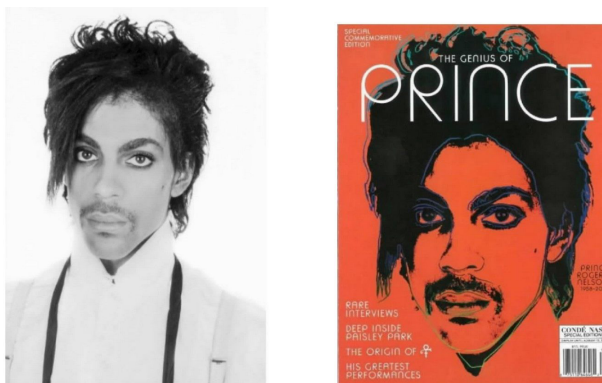
Seth I. et al.: Use of Andy Warhol's "Orange Prince" on Vanity Fair Cover Infringes Underlying Photograph; Supreme Court Rejects Fair Use Defense (Andy Warhol „Orange Prince” című képének használata a Vanity Fair címlapján sérti az alapul szolgáló fénykép szerzői jogát; a legfelsőbb bíróság elutasítja a tisztességes felhasználásra hivatkozó védelmet). Newsletter, 2023. augusztus 11. (<https://www.aippi.org/news/category/newsletter>).

A művészek és szerzői jogi szakemberek által szorosan figyelemmel kísért *Andy Warhol Alapítvány* (AWA) kontra *Goldsmith*-ügyben az amerikai legfelsőbb bíróság úgy döntött, hogy az AWA által Warhol „Orange Prince” című képének engedélyezése egy magazin borítóján nem minősül tisztességes felhasználásnak.

Lynn Goldsmith hívatásos fotós 1981-ben a *Newsweek* megbízásából lefényképezte Prince-t, aki akkoriban „feltörekvő” zenész volt. Goldsmith megtartotta fotóinak szerzői jogait, és később korlátozott engedélyt adott a Vanity Fairnek fotója „egyszeri”, „művészferreriaként” történő felhasználására. A Vanity Fair felbérelte a jól ismert művészt, Andy Warholt, hogy készítsen egy szitanyomatot Goldsmith fotója alapján a Vanity Fair 1984. novemberi számához. A lap Goldsmithnek tulajdonította a „forrásfotót”, és 400 dollárt fizetett érte.

Goldsmith tudta nélkül Warhol összesen 16 különböző művet készített Goldsmith Prince-ről készült fotója alapján, amelyek együttesen „Prince-sorozat” néven ismertek. 2016-ban, Prince halálát követően a Vanity Fair engedélyt kapott az AWA-tól, hogy egy másik művet („Orange Prince”) is felhasználhasson egy Prince-ről megemlékező különkiadás címlapjára. Az AWA 10 000 dollárt kapott, Goldsmith pedig semmit.

Goldsmith fotója és az „Orange Prince”-t ábrázoló Vanity Fair-borító az 1. ábrán látható.

1. ábra

Miután Goldsmith tájékoztatta az AWA-t, hogy szerinte a felhasználás jogsértő, az AWA keresetet nyújtott be a jogsértés vagy a tisztességes felhasználás hiányának megállapítása iránt. Goldsmith viszontkeresetet nyújtott be a szerzői jogok megsértése miatt. A kerületi bíróság megállapította a tisztességes felhasználást, és az AWA javára döntött. A második kerületi fellebbviteli bíróság ezt megfordította, és megállapította, hogy a kifogásolt felhasználás sérti Goldsmith szerzői jogait. A bíróság megvizsgálta a szerzői jogi törvényben felsorolt négy tisztességes felhasználási tényezőt, és úgy ítélte meg, hogy ezek mindegyike Goldsmithnek kedvez. Megállapította, hogy az első tényező – „a felhasználás célja és jellege, beleértve azt is, hogy az ilyen felhasználás kereskedelmi jellegű vagy nonprofit oktatási célokat szolgál-e” – a tisztességes felhasználás ellen szólt, mert a szóban forgó felhasználás nem volt átalakító jellegű. Kifejtette, hogy „az átalakító célnak és jellegnek legalábbis többet kell magában foglalnia annál, hogy az elsődleges művet más művészi stílusával ruházzák fel”.

A legfelsőbb bíróság megerősítette a kerületi fellebbviteli bíróság döntését. Kifejtette, hogy az első tisztességes felhasználási tényező „arra összpontosít, hogy az állítólagos jogsértő felhasználás további céllal vagy eltérő jelleggel bír-e, ami fokozati kérdés, és a különbség mértékét más szempontokkal, például a kereskedelmi jelleggel szemben kell mérlegelni”.

Ha az eredeti mű és a másodlagos felhasználás célja azonos vagy nagyon hasonló, és a másodlagos felhasználás kereskedelmi jellegű, az első tényező valószínűleg a tisztességes felhasználás ellen szól, ha a másolás nem indokolt.

Ebben az esetben Goldsmith fényképének és az AWA által történő felhasználásának „lényegében ugyanaz a célja”, és ezen túlmenően az AWA általi felhasználás kereskedelmi jellegű volt. A bíróság megjegyezte, hogy számos más kiadványban Prince fotóját mutatták be az emlékkiadások borítóján. Így, bár az Orange Prince „új kifejezést adott Goldsmith fényképének”, az AWA által a Vanity Fairnek adott licenc alapján történő felhasználás jogsértésnek minősül.

A bíróság elismerte, hogy a szerzői jog tulajdonosának egyik kizárólagos joga a származékos művek, például egy könyv filmadaptációjának elkészítéséhez való jog; és a származékos mű fogalmába beletartozik „minden olyan más forma, amelybe a mű átdolgozható, átalakítható vagy adaptálható”. Az átalakító felhasználás túlságosan széles körű alkalmazása azonban a szerzői jog tulajdonosának származékos művekhez való jogát akadályozná.

A bíróság megjegyzése szerint a fotósok számára gyakori, hogy engedélyezik fotóik magazinokban való felhasználását vagy származékos művek létrehozását, és az ilyen engedélyek „a Goldsmith-hez hasonló fotósok megélhetését biztosítják”. Így „gazdasági ösztönzést nyújtanak az eredeti művek létrehozására, ami a szerzői jog célja”.

A bíróság hangsúlyozta, hogy a tisztességes felhasználás (és különösen az első tényező) megköveteli az állítólagos jogsértésnek minősülő konkrét „felhasználás” elemzését: „Ugyanaz a másolás lehet tisztességes, ha egy bizonyos célra használják, de egy másikra nem”. Így a bíróság az AWA tisztességes felhasználásra vonatkozó védekezését elutasította a Vanity Fair címlapja számára az Orange Prince kereskedelmi célú licencelése kapcsán. Ezáltal a jelen

ügy állítólagos jogsértésre korlátozódott, és „a bíróság nem nyilvánított véleményt az eredeti Prince-sorozat bármelyik művének létrehozásával, bemutatásával vagy értékesítésével kapcsolatban”. A bíróság például megjegyezte, hogy ha az AWA általi felhasználás oktatási célú lett volna, az megváltoztatná az elemzést.

Sőt, a bíróság elismerte, hogy „az eredetitől nagymértékben kölcsönző származékos művek” bizonyos körülmények között tisztességes felhasználásnak minősülhetnek. A bíróság példaként említette Warhol saját levesesdoboz-sorozatát, mint például a 2. ábrán látható művet, amely a Campbell cég szerzői jogi védelem alatt álló reklámlogóját másolja.

2. ábra

A bíróság megkülönböztette ezt a munkát a jelen ügyben szóban forgó felhasználástól. A Campbell-logó célja a leves reklámozása. Warhol vásznai nem követik ezt a célt. A Soup Cans sorozat inkább a fogyasztói társadalom művészi kommentálására használja Campbell szerzői joggal védett művét, amely cél teljesen eltér a leves reklámozásától. A felhasználás ezért nem lép a reklámlogó tárgyainak helyébe.

A bíróság kifejtette, hogy más lenne a helyzet, ha Warhol a Soup Cans sorozatát licenccbe adta volna egy levesgyártó vállalkozásnak, hogy az logóként használja. Ráadásul – jegyezte meg a bíróság – Warhol Soup Cans sorozata a Campbell's logóját – „egy tömegfogyasztásra szánt mindennapi fogyasztási cikk szimbólumát” – célozta meg kommentárjának tárgyaként. Az Orange Prince ezzel szemben nem kommentálta Goldsmith fotóit.

A bíróság elutasította az AWA azon érvelését is, hogy a felhasználás átalakító jellegű volt, minthogy Warhol Prince-sorozata új jelentést és üzenetet adott Goldsmith fényképének (például, ahogyan azt a kerületi bíróság megjegyezte, Prince-t „ikonikus, életnagyságnál

nagyobb figuraként” ábrázolta). A bíróság a kerületi fellebbviteli bírósághoz csatlakozva kifejtette, hogy az első tisztességes felhasználási tényező nem mérlegelhet „bármely olyan felhasználást, amely új kifejezést, jelentést vagy üzenetet ad hozzá”. Ellenkező esetben – magyarázta a bíróság – az „átalakító felhasználás” „elnyelné a szerzői jog tulajdonosának a származékos művek elkészítéséhez való kizárólagos jogát”. A bíróság ismét az AWA konkrét engedélyére összpontosított az Orange Prince megjelenítésére a magazin címlapján – ezt a felhasználást Goldsmith eredeti fényképével is el lehetett volna érni.

Nem teszi szegényebbé világunkat, ha az AWA-nak ki kell fizetnie Goldsmith részére a szerzői jogi védelem alatt álló műve újrafelhasználásából származó bevétel töredékét. Az ilyen díjak ösztönzik a művészeket arra, hogy eredeti műveket hozzanak létre. A bíróság döntése, amely összhangban van a tisztességes felhasználás régóta fennálló elveivel, nem fogja kioltani a nyugati civilizáció fényét, és nem fog visszavezetni minket a Tiziano, Shakespeare vagy Richard Rodgers nélküli világ sötét középkorába.

Az idő majd megmutatja a bíróság döntésének hatását.

Dr. Palágyi Tivadar